

Blaženka Klemar Bubić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
bklemar@ffzg.hr

Dubravka Luić-Vudrag

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
dlvudrag@ffzg.hr

Camilla Lucerna – od ostavštine do virtualne izložbe

Camilla Lucerna – from legacy to virtual exhibition

UDK / UDC: 021.4

027.7

929 LUCERNA

Stručni rad – Professional paper

Primljeno / Received on: 14. 6. 2023.

Prihvaćeno / Accepted on: 11. 3. 202

Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju
globalne informacijske infrastrukture 25(2024), 185-198

ISSN 1849-4080

© HKD 2024.

Sažetak

Cilj je rada predstaviti izložbenu djelatnost knjižnice na primjeru izložbe „Camilla Lucerna“ kao važan način okupljanja i prezentiranja ostavštine i njezine knjižne i arhivske građe te prikazati koji su sve preduvjeti za izradu sveobuhvatne izložbe interdisciplinarnе interpretacije. U radu se prikazuju etape rada na ostavštini Camille Lucerna, od kronološkog i tematskog okupljanja knjižne i arhivske građe, proučavanja literature i dostupnih podataka o Camilli Lucerna, pronalaska dokumenata, pisama i knjiga u ustanovama u Zagrebu, Beču i Grazu, do osmišljavanja tematskih cjelina izložbe, digitalizacije ostavštine i pripreme za virtualnu izložbu. Vrijednost je izložbe „Camilla Lucerna“ to što se njome prvi put prikazuje život i rad germanistice i slavistice, književnice i prevoditeljice, posrednice između austrijske i hrvatske kulture – na temelju svih poznatih izvora dostupnih u Hrvatskoj i Austriji te na temelju svih dosadašnjih stručnih i znanstvenih radova te dostupnih informacija o Camilli Lucerna.

Ključne riječi: izložbena djelatnost, knjižničar-kustos, Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ostavština

Abstract

The aim of this paper is to present the library's exhibition activity using the example of the exhibition "Camilla Lucerna" as an important means of gathering and presenting the legacy, as well as book and archival materials, and to demonstrate the prerequisites for creating a comprehensive exhibition of interdisciplinary interpretation. The paper outlines the stages of work on Camilla Lucerna's legacy. This includes the chronological and thematic gathering of book and archival materials, researching literature and available data on Camilla Lucerna, and finding materials such as documents, letters, and books. These materials were found in various institutions in Zagreb, Vienna and Graz. Further steps involved designing thematic sections of the exhibition, digitizing the legacy, and preparing for the virtual exhibition. The value of the "Camilla Lucerna" exhibition lies in the fact that, for the first time, it presents the life and work of a Germanist and Slavist, a writer and a translator, a mediator between Austrian and Croatian cultures based on all known sources available in Croatia and Austria, as well as on all previous professional and scientific works, and available information about Camilla Lucerna.

Keywords: exhibition, librarian-curator, Library of the Faculty of Philosophy in Zagreb, legacy

1. Uvod

Knjižnica je „uređena zbirka pisane, tiskane ili druge grafičke, zvučne, vizualne i elektroničke građe u kojoj se ta građa odabire, prikuplja, stručno obrađuje, pohranjuje, zaštićuje, priprema i daje na korištenje“.¹ Zadaća je visokoškolske knjižnice pružiti usluge studentima, znanstveno-nastavnom, suradničkom i stručnom osoblju ustanove u čijem je sastavu. Njezina je uloga informacijska i obrazovna, ona je potpora znanstveno-istraživačkoj i nastavnoj djelatnosti, ali obuhvaća i kulturnu i javnu djelatnost,² čiji je sastavni dio i izložbena djelatnost, iako se izložbe smatraju „jezgrom muzejske komunikacije“³ te se u knjižničarskoj literaturi svrstavaju u dodatne aktivnosti knjižnica.⁴ Izložbe u visokoškolskim knjižnicama važan su medij edukacije korisnika, predstavljanja (znanstvene) produktivnosti i predstavljanja građe (vrijednih donacija, stare i rijetke ili rijetko korištene te arhivske građe). Edukacijske (informacijske) i popularno-znanstvene izložbe o pojedinim temama ili istaknutim ličnostima izrađuju se u svrhu predstavljanja knjižnice kao značajne sastavnice matične ustanove. Izložbena djelatnost nerijetko potiče suradnju knjižničara u matičnoj knjižnici i izvan nje, suradnju različitih odsjeka visokoškolskih ustanova, kao i suradnju s drugim baštinskim ustanovama, služi privlačenju korisnika u knjižnicu te očuvanju i promociji baštine.⁵ Kulturna i javna djelatnost knjižnice ostvaruje se između ostalog i organizacijom tematskih izložbi.⁶

1 Knjižnica. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. [citirano: 2024-02-29]. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/knjižnica>

2 Usp. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. (2022). // Narodne novine 81. [citirano: 2024-02-28]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html

3 Maroević, I. (1993). Uvod u muzeologiju. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Str. 199.

4 Sečić, D. (2006). Informacijska služba u knjižnici. 2. dopunjeno i prerađeno izd. Lokve: Benja. Str. 122.

5 Usp. Dutka, A.; S. Hayes; J. Parnell. (2002). The surprise part of a librarian's life: exhibition design and preparation course. // College & research libraries news, 63, 1, 19-22. DOI: <https://doi.org/10.5860/crln.63.1.19>

6 Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. (2022). Čl. 23.

U visokoškolskim knjižnicama prevladavaju „knjižnične informacijske izložbe“⁷ – izložbe utemeljene na knjižnoj i neknjižnoj građi iz vlastitog fonda te građi iz drugih izvora i baštinskih institucija. Milka Tica naglašava da je osnovna svrha postavljanja izložbe „kreirati i učiniti dostupnom vjerodostojnu sliku kulturne baštine, a samim tim činom i ona postaje baština, odnosno dio sveukupne baštine“.⁸ Izložbe su „planirano, organizirano izlaganje informacija o baštini i posebno oblikovano komuniciranje knjižnice s korisnicima“. Visokoškolske knjižnice nisu više „samo podrška nastavnim planovima i programima nego postaju ravnopravni partneri u stjecanju i stvaranju znanja“.⁹ Izložbena djelatnost samo je jedan od načina kojim knjižnica stvara novo znanje, a kojim doseg visokoškolskih knjižnica seže i izvan kruga njezinih uobičajenih korisnika (studentata, nastavnika, znanstvenika) i znanstvene zajednice. Izložbenom djelatnošću knjižnica prenosi informacije i široj populaciji te se otvara javnosti. Odjek visokoškolskih knjižnica u široj javnosti, osim u javnim manifestacijama otvorenja izložbi, organiziranim obilascima i putujućim izložbama, najbolji doseg ima zahvaljujući virtualnim izložbama. One omogućuju nov način posredovanja građe, povećanje mrežne dostupnosti i očuvanje izvorne građe. Omogućavaju pregled građe, ali i uvid u kontekst, povezivanje arhivskog, muzejskog i knjižničnog gradiva, koje se može nalaziti i u različitim baštinskim ustanovama. Njihova je najveća prednost to što nisu ni prostorno ni vremenski ograničene. Jedini je preduvjet da budu trajno dostupne. Jedan takav projekt koji omogućuje objave virtualnih izložbi jest i nacionalni projekt *e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine*,¹⁰ digitalni repozitorij kulturne baštine AKM zajednice u Hrvatskoj koji omogućuje prikaz, trajnu pohranu i pristup te pretraživanje digitalizirane kulturne baštine na jednom mjestu.¹¹

7 Tica, M. (2017). Izložba u knjižnici. Zagreb: Naklada Jurčić. Str. 49.

8 Isto.

9 Markulin, H.; I. Majer. (2020). Visokoškolski knjižničar kao autor izložbe: primjer izložbe Središnje medicinske knjižnice u povodu 100. obljetnice Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 63, 1-2, 438. Dostupno i na: <https://hrcak.srce.hr/252928>

10 eKultura. [citirano: 2024-03-05]. Dostupno na: <https://ekultura.hr/>

11 Igrac, D.; A. Sušac. (2023). Repozitorij kulturne baštine u digitalnom obliku u okviru hrvatskoga projekta e-Kultura: središnji sustav. // Arhivski vjesnik, 66, 199. <https://doi.org/10.36506/av.66.7>

1.1. Biografija Camille Lucerna

Camilla Lucerna rođena je 1868. u Tirolu, Riva di Garda. Odrastala je u multietničkoj obitelji, otac joj je bio Čeh, a majka Austrijanka, pa je stoga već u ranom djetinjstvu odrastala višjezično. Školovala se na području bivše Vojne krajine, a stekavši zvanje učiteljice, odabire Hrvatsku za svoju domovinu. Zaposlivši se, postaje pripadnica prve generacije učiteljica na Ženskom liceju u Zagrebu te jedna od prvih pet izvanrednih slušačica na Mudroslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilištu u Beču. Ujedno je prva žena kojoj su priznali status „znanstvenog radnika“ i čiji su radovi tiskani u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Baveći se prevoditeljskim radom, bila je i posrednica između dviju kultura – austrijske i hrvatske. Prevodila je hrvatske narodne pjesme, ali i radove istaknutih književnika onoga doba, poput Šenoe, Vojnovića, Nazora, Domjanića, Ivane Brlić-Mažuranić i mnogih drugih, otvorivši na taj način put našoj književnosti na njemačko govorno područje. Sama se također bavila lijepom književnošću pišući pjesme i drame pod pseudonimom.¹²

Ovdje valja spomenuti i intelektualni milje Camille Lucerna. Zahvaljujući njezinu odbojnom stavu prema novoj tehnologiji – telefonu,¹³ koji je dijelila s prijateljicom Paulom von Preradović, imamo uvid u bogatu korespondenciju s istaknutim pojedincima, sveučilišnim profesorima germanistima i slavistima, književnicima, etnologima i mnogim drugim istaknutim ličnostima. U pismima na uvid šalje svoje znanstvene, književne radove i prijevode. Za svoje posredovanje među kulturama dobila je i brojna priznanja.¹⁴

1.2. Metodologija

U radu se prikazuju etape rada na ostavštini Camille Lucerna, koju je Odsjek za germanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dobio na dar od Elze Kučera¹⁵ te je postao nositelj autorskih prava. Želeći prezentirati „zaboravljenu“ i nedovoljno poznatu, istaknutu ženu – intelektualku, važ-

12 Vidulić, S.L. (2001) Was bleibt Porträt der Schriftstellerin und Philologin Camilla Lucerna (1868-1963). // Zagreber germanistische Beiträge, 6, 85-107.

13 „Kultura pisanja pisama je, kao mnogo dobrog i lijepog, kroz nadolazeću vladavinu tehnike, odbačena i uništena. Mogućnost telefoniranja iz grada u grad, već u začetku guši pokoje lijepo pismo.“ Iz pisma Paule von Preradović (3.3. 1950.). Ostavština Camille Lucerna, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

14 Vidulić, S.L. (2001). Nav. dj.

15 Elzi Kučera, svojoj učenici, oporučno ostavlja cijelu svoju imovinu.

nu za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prionuli smo proučavanju njezine ostavštine, pretežno arhivskoga gradiva i publikacija o njoj, koja se čuva u Zbirci za germanistiku. Kako bismo dobili širu sliku i uspjeli povezati arhivsko gradivo u cjelinu, morali smo proučiti literaturu i sve dostupne podatke o Camilli Lucerna na hrvatskom i njemačkom jeziku. Proučavali smo katalog i publikacije u knjižnicama u Zagrebu: Knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu¹⁶ i Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, zatim u Knjižnici pokrajine Štajerske u Grazu,¹⁷ proučavali smo dostupne baze podataka pretražujući pojmove „Camilla Lucerna“, „Mudroslovni fakultet“, „Elza Kučera“, „Ženski licej“, „izvanredne slušačice“. Dodatnu građu, dokumente, pisma i knjige pronašli smo pretražujući u Hrvatskom državnom arhivu upisne listove izvanrednih slušačica u Arhivu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, upisne listove u Arhivu Sveučilišta u Beču,¹⁸ kao i publikacije u Austrijskoj nacionalnoj knjižnici u Beču. Građu i podatke isprva smo, primijenivši istraživačku metodu kvalitativne analize sadržaja,¹⁹ tematski i kronološki okupili, a zatim smo tematskom analizom²⁰ osmislili cjeline izložbe, koje su se nametnule na temelju svestranosti i najvažnijih područja interesa i djelovanja Camille Lucerna. Metodom analize sadržaja koristili smo se za analizu cjelovitoga tekstualnog i vizualnog materijala. Tekstovi plakata izrađeni su na temelju tematske i sadržajne analize, kratki su i dvojezični – na hrvatskom i njemačkom jeziku. Na svakom plakatu nalaze se skenovi dokumenata i fotografija s legendama koncipirani tako da dopunjuju tekst, ali i bez čitanja teksta dovoljno govore o temi. U vitrinama su izloženi radovi, dokumenti i fotografije Camille Lucerna, s popratnim legendama kao dodacima tekstovima i preslikama dokumenata i fotografija otisnutih na plakatima.

16 Ostavština Camille Lucerna, Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu, Knjižnica – Zbirka za germanistiku.

17 Posvete na Lucerninim knjigama, Steiermärkische Landesbibliothek, Graz.

18 Upisni listovi ; Nationale für außerordentliche Hörer der Philosophischen Fakultät, Arhiv der Universität Wien.

19 Usp. Mejovšek, M. (2013). Metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima. 2. dop. izd. Jastrebarsko: Naklada Slap. Str. 159.

20 Usp. Braun, V.; V. Clarke. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. // Qualitative research in psychology, 3, 2, 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa

2. Stručno-istraživački rad na ostavštini Camille Lucerna: etape u pripremi izložbe

Polazište izložbe, tj. poticaj za formuliranje ideje²¹ osobna je ostavština Camille Lucerna, koja se sastoji od osobnih dokumenata, fotografija obitelji, prijatelja i poznanika, od kojih su mnogi bili istaknute ličnosti toga doba, pisama, objavljenih radova, ali čine je i djelomično neobjavljeni tekstovi i recenzije, bilješke, manuskripti i tiposkripti pjesama, prijevoda, filoloških radova, članaka, tj. isječaka iz novina gotovo polovice objavljenih feljtona, oporuke, popisi darovanih predmeta i knjiga s imenima osoba kojima ih daruje, tekstovi o njoj i fragmentirane bibliografije, knjige, povelje i medalje koje je dobila za istaknuti rad kao posrednica između dviju kultura. Ostavštinu je oporučno ostavila Elzi Kučera, našoj prvoj knjižničarki, koja je 1966. poklanja Odsjeku za germanistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Ostavština je bila pohranjena u Knjižnici Odsjeka za germanistiku, danas Zbirci za germanistiku.

Stručno-istraživački rad²² na ostavštini trajao je nešto više od jedne godine, od lipnja 2017. do studenoga 2018. Prvi korak bio je posložiti neorganizirane i neobrađene listove papira koji su se čuvali u Zbirci za germanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, zatim ostavštinu grupirati u fascikle – tematski, po vrsti građe i kronološki:

1. Članci i recenzije
2. Diplome i dokumenti
3. Medalje
4. Fotografije
5. Korespondencija I
6. Korespondencija II
7. Ekscerpti i bilješke Camille Lucerna i tuđi tiposkripti
8. Pjesme (manuskripti, tiposkripti)
9. Prijevodi (manuskripti, tiposkripti)
10. Filološki radovi (manuskripti, tiposkripti)
11. Feljton (manuskripti, tiposkripti)
12. Izresci iz novina do 1919.
13. Izresci iz novina 1920. – 1937.

21 Usp. Bušić, M. (2019). Od ideje do izložbe: interdisciplinarni pristup kao ključ uspješnosti. // Arhivi knjižnice muzeji 22, 349-351.

22 Isto.

14. Izresci iz novina 1938. – 1940.
15. Izresci iz novina 1941. – 1942.
16. Izresci iz novina nakon 1942.
17. Fikcionalni tekstovi
18. Prijevodi Camille Lucerna
19. Filološki radovi
20. Tekstovi o Camilli Lucerna i bibliografije

Kako bismo dobili širu sliku i mogli povezati podatke iz arhivskoga gradiva, napravili smo pregled literature i proučili smo *in situ* i sve dosadašnje radove o Lucerni koje smo pronašli u knjižnicama²³ i u otvorenom pristupu. Radom Camille Lucerna bavilo se mnogo istraživača. Elza Kučera, knjižničarka, njezina prijateljica,²⁴ 1928. godine objavljuje članak „Camilla Lucerna. Ein Frauenbildnis“²⁵ 1938. članak „O životu i radu Camille Lucerna“²⁶ te 1938.²⁷ i 1959.²⁸ knjižice s njezinom bibliografijom. Povjesničar književnosti Tvrtko Čubelić 1944. u članku „Balladen der ‘Unbekannten’“ govori o istoimenoj knjizi, tj. Lucerninoj studiji o hrvatskom narodnom pjesništvu na njemačkom jeziku te tumačenjima uloge žena „u oblikovanju, pjevanju i stvaranju narodnih pjesama“.²⁹ U ostavštini nalazimo i anonimni,³⁰ neobjavljeni rukopis iz 1953. „Camilla Lucerna – naučni radnik i književnik: uz 85-godišnjicu njenog života“.³¹ Dunja Detoni Dujmić, hrvatska književna povjesničarka i kritičarka, 1995. u časopisu „Republika“, u članku „Camilla Lucerna ili dama sa svjetiljkom“ piše o njezinu dramskom,³² filološkom i prevoditeljskom radu. Germanist Svjetlan Lacko Vidulić 2001. piše članak „Was bleibt Porträt der Schriftstellerin und Philologin Camilla Lucer-

23 Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, Knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Austrijskoj nacionalnoj knjižnici, Knjižnica pokrajine Štajerske.

24 O njihovu prijateljstvu osim oporuke svjedoči i to da su zajedno pokopane na zagrebačkom groblju Mirogoju.

25 Kučera, E. (1928). Camilla Lucerna: Ein Frauenbildnis. Zagreb.

26 Kučera, E. (1938a). Bibliografija radova Camille Lucerne do svršetka 1937. Graz: Institut für Slavistik der Universität Graz.

27 Isto.

28 Kučera, E. (1959). Bibliografija radova Camille Lucerne 1938-1958. Graz: Institut für Slavistik der Universität Graz.

29 Čubelić, T. (1944). Balladen der ‘Unbekannten’. // Hrvatska revija, 17, 6, 343.

30 Rukom dopisano Deša Devčić.

31 Camilla Lucerna-naučni radnik i književnik: uz 85-godišnjicu njenog života (1953), anonimni rukopis iz ostavštine Camille Lucerna Zbirka za germanistiku, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

32 Detoni Dujmić, D. (1995). Camilla Lucerna ili dama sa svjetiljkom. // Republika, 3-4, 21-125.

na (1868-1963)³³,³³ u kojem daje pregled njezina književnog i znanstvenog rada. Godine 2002. objavljuje članak „Inventura dramskog stvaralaštva Camille Lucerna“³⁴, u kojem analizira njezine drame na hrvatskom i njemačkom jeziku. Filologinja i kulturologinja Vesela Tutavac 2016. u članku „Immer reißt der Sturm Brücken fort. Immer werden sie wieder geschlagen. Camilla Lucerna – Ein Leben zwischen dem deutschsprachigen und dem slawischen Kulturraum“³⁵ piše o njezinu feministički obojenom književnom stvaralaštvu, o njezinoj ulozi u emancipaciji djevojaka, učenica ženskog liceja i kolegica s kojima piše zamolbe za upis na studij, o zalaganju za jednako pravo na školovanje obaju spolova. Godine 2021. piše rad „Grüße an die unvergessliche Stadt, das Steinerne Tor, die Strossmayerpromenade. Camilla Lucerna und Julius Franz Schütz: Briefwechsel (1928–1962)“³⁶, o korespondenciji ravnatelja Knjižnice pokrajine Štajerske u Grazu Juliusa Schütza i Camille Lucerna.

Usporedivši *in situ* fondove knjižnica u Zagrebu: Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu³⁷ i Nacionalne i sveučilišne knjižnice, zatim pretraživši fond Knjižnice pokrajine Štajerske u Grazu³⁸ i Austrijske nacionalne knjižnice u Beču, napravili smo istraživanje u Hrvatskom državnom arhivu, Arhivu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Arhivu Sveučilišta u Beču.³⁹ Usporedivši upisne listove izvanrednih slušačica,⁴⁰ sve dokumente i pisma koje smo pronašli pri istraživanjima *in situ* skenirali smo. Izbor iz skeniranih dokumenata također smo koristili pri izradi izložbe. Prilikom pokušaja osmišljavanja smislenih tematskih cjelina uvidjeli smo po-

33 Vidulić, S.L. (2001). Nav. dj.

34 Vidulić, S.L. (2002). Inventura dramskog stvaralaštva Camille Lucerne. // Branko Hećimović (ur.), Hrvatska dramska književnost i kazalište - inventura milenija: drugi dio / Krležini dani u Osijeku 2001., Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU: Zagreb. Str. 93-105.

35 Tutavac, V. (2016). Immer reißt der Sturm Brücken fort. Immer werden sie wieder geschlagen'. Camilla Lucerna – ein Leben zwischen dem deutschsprachigen und dem slawischen Kulturraum. // V. Tutavac, I. Korotin (ur.). Wir wollen der Gerechtigkeit und Menschenliebe dienen..., Wien: Praesens Verlag. Str. 53-79.

36 Tutavac, V. (2021). Grüße an die unvergessliche Stadt, das Steinerne Tor, die Strossmayerpromenade. Camilla Lucerna und Julius Franz Schütz: Briefwechsel (1928–1962). // Zagreber germanistische Beiträge, 30, 1, 173-196. <https://doi.org/10.17234/ZGB.30.9>

37 Ostavština Camille Lucerna, Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu, Knjižnica-Zbirka za germanistiku.

38 Posvete na Lucerninim knjigama, Steiermärkische Landesbibliothek, Graz.

39 Upisni listovi ; Nationale für außerordentliche Hörer der Philosophischen Fakultät, Arhiv der Universität Wien.

40 Žene su od 1878. na Sveučilištu u Beču, a od 1985. i na Zagrebačkom sveučilištu dobile pravo nastavka školovanja u statusu izvanrednih slušačica. Prve studentice Zagrebačkog sveučilišta, učiteljice Ženskog liceja u Zagrebu bile su: Camilla Lucerna, Marija Jambrišak, Jagoda Truhelka, Natalija Wickerhauser i Štefa Iskra. Vidi: Luetić, T. (2001). Prve studentice Zagrebačkog sveučilišta. // Hrvatska revija, 3-4. [citirano: 2024-02-29]. Dostupno na: <http://www.matica.hr/hr/324/prve-studentice-zagrebackog-sveucilista-20884/>

trebu popisa građe koja se nalazila u fasciklima i skenirana na računalu, pa je tako ostavština popisana u tablici u programu Excel i pohranjena na Google disku.

Okupivši tim (dva knjižničara-kustosa, demonstratori i studenti prevoditeljskog smjera germanistike) i određivši temu, izložbu smo podijelili i koncipirali na 11 tematskih cjelina, od kojih je svaka predstavljena na jednom plakatu, a u vitrinama uz plakate bio je izložen izbor iz ostavštine: radovi o Camilli Lucerna, njezini autorski radovi i arhivska građa iz ostavštine (osobni dokumenti, fotografije i rukopisi) popraćena legendama. Izložbu čine sljedeće tematske cjeline:

1. Portret Camille Lucerna
2. Multikulturalnost i višejezičnost
3. Zagrebačka učiteljica
4. Ženski licej kao kolijevka ženskog studentskog života
5. Camilla Lucerna kroz prizmu emancipacije žena
6. Posrednica između kultura
7. Feljtonistica
8. Pjesnikinja i dramaturginja
9. Prevoditeljica
10. Društveni i intelektualni milje Camille Lucerna
11. Priča o ostavštini

Na temelju digitaliziranih materijala napisali smo tekstove za plakate. U suradnji s lektoricom i studenticama prevoditeljskog smjera na diplomskom studiju germanistike Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu preveli smo tekstove na njemački kako bi izložba bila dvojezična. Zahvaljujući Austrijskom kulturnom forumu, koji je financijski, ali i promidžbom pomogao izradu izložbe bili smo u mogućnosti angažirati grafičku dizajnericu za izradu plakata, tj. samoga izložbenog projekta. Izložba je predstavljena na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, no zahvaljujući odličnoj promociji na mrežnim stranicama i društvenim mrežama Fakulteta, izložba je gostovala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku, u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek, na Sveučilištu u Zadru i na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, te su u planu i buduća gostovanja izložbe. Izložba je bila i polazište za pisanje rada „Austrijska i hrvatska kultura u profesionalnom i životnom putu: studija primjera Camilla Lucerna“.⁴¹

41 Klemar Bubić, B.; M. Rajković Iveta. (2018). Austrijska i hrvatska kultura u profesionalnom i životnom putu: studija primjera Camilla Lucerna. // Godišnjak Njemačke zajednice DG Jahrbuch, 227-245.

Camilla Lucerna zaslužuje da njezin život i rad ne padnu ponovno u zaborav pa je odlučeno da će se napraviti i virtualna izložba. Nositelj autorskih prava jest Odsjek za germanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Uz pomoć demonstratora Zbirke za germanistiku Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu skenirana je cjelokupna ostavština koja se nalazi u spomenutoj zbirci. Zatim se ciljano polazila edukacija Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici naziva *Virtualne izložbe digitalizirane građe*, namijenjena za izradu digitalnih izložbi u programu WordPress. U međuvremenu, zaživio je i nacionalni projekt Ministarstva kulture i medija *e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine* koji osim repozitorija digitalizirane građe baštinskih ustanova, na mnogo jednostavniji način nudi mogućnost izrade, pohrane i trajne dostupnosti virtualnih izložbi pa je odlučeno da ćemo izložbu u budućnosti napraviti na portalu *e-Kultura*.

Zaključak

U radu je prikazano iskustvo visokoškolske knjižnice u postavljanju izložbe „Camilla Lucerna“, koncept izložbe te uloga knjižničara-kustosa u radu na ostavštini – arhivskom gradivu pohranjenom u knjižnici, kao i suradnja s drugim baštinskim i obrazovnim ustanovama. Postavljanjem izložbe u knjižnici uspostavlja se bolja komunikacija s korisnicima knjižnice i širom javnosti. Koncipirana kao gostujuća, izložba je bila predstavljena na većini sveučilišta u Hrvatskoj.

Prilikom pripreme izložbe ključni izazovi bili su nedostatak literature o izložbama u visokoškolskim knjižnicama, kao i nedostatak formalnoga obrazovanja ili dodatne edukacije knjižničara o organizaciji i oblikovanju izložbi te grafičkom dizajnu. Drugi izazov bila je organizacija arhivskoga gradiva iz ostavštine i odgovaranje na pitanja koja su se otvorila prilikom analize gradiva. Pritom se nametnula potreba za proučavanjem svih radova o Camilli Lucerna. Nakon što se saznalo da se dijelovi ostavštine nalaze i izvan Hrvatske, trebalo je naći mogućnosti kako građu pregledati *in situ*. Najveći izazov s kojim smo se susreli ipak je bio Lucernin rukopis. Upravo se u svojim pismima opirala novoj tehnologiji svoga doba – telefonu. Bilo joj je važno čuvati sve korespondencije i radove na papiru, o čemu svjedoči i količina pomno izrezanih članaka iz novina, feljtona, ali i vlastitih rukopisa i tiposkripata. Zahvaljujući čuvanju svih verzija možemo pratiti i etape rada

na književnim radovima i prijevodima. Zbog interdisciplinarnosti, kompleksnosti te veličine ostavštine, virtualna izložba bila bi idealan način prikazivanja ove ostavštine jer omogućuje različite interpretacije sadržaja i pristupa građi. Nove tehnologije digitalizacije, trajne pohrane i pristupa iz svih dijelova svijeta zasigurno su u duhu Lucernina čuvanja i dokumentiranja, a ujedno oživljavaju uspomenu na jednu iznimnu, ali skromnu i samozatajnu ženu, jednu karijeru, na jedan životni projekt – na Camillu Lucerna.

Literatura i izvori

- Braun, V.; V. Clarke. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. // *Qualitative research in psychology*, 3, 2, 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Bušić, M. (2019). Od ideje do izložbe: interdisciplinarni pristup kao ključ uspješnosti. // *Arhivi knjižnice muzeji* 22, 349-351.
- Čubelić, T. (1944). Balladen der 'Unbekannten'. // *Hrvatska revija*, 17, 6, 343-344.
- Detoni Dujmić, D. (1995). Camilla Lucerna ili dama sa svjetiljkom. // *Republika*, 3-4, 21-125.
- Dutka, A.; S. Hayes; J. Parnell. (2002). The surprise part of a librarian's life: exhibition design and preparation course. // *College & research libraries news*, 63, 1, 19-22. DOI: [https:// doi.org/10.5860/crln.63.1.19](https://doi.org/10.5860/crln.63.1.19)
- eKultura. [citirano: 2024-03-05]. Dostupno na: <https://ekultura.hr/>
- Igrec, D.; A. Sušac. (2023). Repozitorij kulturne baštine u digitalnom obliku u okviru hrvatskoga projekta e-Kultura: središnji sustav. // *Arhivski vjesnik*, 66, 199-212. <https://doi.org/10.36506/av.66.7>
- Klemar Bubić, B.; M. Rajković Iveta. (2018). Austrijska i hrvatska kultura u profesionalnom i životnom putu: studija primjera Camilla Lucerna. // *Godišnjak Njemačke zajednice DG Jahrbuch*, 227-245.
- Knjižnica. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. [citirano: 2024-02-29]. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/knjiznica>
- Kučera, E. (1928). *Camilla Lucerna: Ein Frauenbildnis*. Zagreb.
- Kučera, E. (1938a). *Bibliografija radova Camille Lucerne do svršetka 1937*. Graz: Institut für Slavistik der Universität Graz.
- Kučera, E. (1938b). O životu i radu Camille Lucerne. // *Almanah Društva hrvatskih književnica* 1, 76-80.
- Kučera, E. (1959). *Bibliografija radova Camille Lucerne 1938-1958*. Graz: Institut für

Slavistik der Universität Graz.

- Lucerna, C. (1902). Ima li značajnih svojstava, koje se mogu isključivo ženama pripisivati? // *Domaće ognjište: list za porodicu knjiga*, II. 28-29.
- Lucerna, C. (2011). *Internationales Germanistenlexikon 1800-1950*. Berlin: De Gruyter. Str. 1118-1120.
- Luetić, T. (2001). Prve studentice Zagrebačkog sveučilišta. // *Hrvatska revija*, 3-4. [citirano: 2024-02-29]. Dostupno na: <http://www.matica.hr/hr/324/prve-studentice-zagrebackog-sveucilista-20884/>
- Markulin, H.; I. Majer. (2020). Visokoškolski knjižničar kao autor izložbe: primjer izložbe Središnje medicinske knjižnice u povodu 100. obljetnice Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 63, 1-2, 479-502. Dostupno i na: <https://hrcak.srce.hr/252928>
- Maroević, I. (1993). *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Mejovšek, M. (2013). *Metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. 2. dop. izd. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Ograjšek Gorenjak, I. (2006). Otvaranje Ženskog liceja u Zagrebu. // *Povijest u nastavi*, IV, 8, 2, 147-176. [citirano: 2024-02-29]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/10580>
- Sečić, D. (2006). *Informacijska služba u knjižnici*. 2. dopunjeno i prerađeno izd. Lokve: Benja.
- Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. (2022). // *Narodne novine* 81. [citirano: 2024-02-28]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html
- Tica, M. (2017). *Izložba u knjižnici*. Zagreb: Naklada Jurčić.
- Tutavac, V. (2016). Immer reißt der Sturm Brücken fort. Immer werden sie wieder geschlagen'. Camilla Lucerna – ein Leben zwischen dem deutschsprachigen und dem slawischen Kulturraum. // V. Tutavac, I. Korotin (ur.). *Wir wollen der Gerechtigkeit und Menschenliebe dienen...*, Wien: Praesens Verlag. Str. 53-79.
- Tutavac, V. (2021). Grüße an die unvergessliche Stadt, das Steinerner Tor, die Strommayerpromenade. Camilla Lucerna und Julius Franz Schütz: Briefwechsel (1928–1962). // *Zagreber germanistische Beiträge*, 30, 1, 173-196. <https://doi.org/10.17234/ZGB.30.9>
- Vidulić, S.L. (2001) Was bleibt Porträt der Schriftstellerin und Philologin Camilla Lucerna (1868-1963). // *Zagreber germanistische Beiträge*, 6, 85-107.
- Vidulić, S.L. (2002). Inventura dramskog stvaralaštva Camille Lucerne. // Branko Hečimović (ur.), *Hrvatska dramska književnost i kazalište - inventura milenija: drugi dio / Krležini dani u Osijeku 2001.*, Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU: Zagreb. Str. 93-105.

Arhivski izvori

Nationale für außerordentliche Hörer der Philosophischen Fakultät, Archiv der Universität Wien.

Ostavština Camille Lucerna, Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu, Knjižnica-Zbirka za germanistiku.

Posvete na Lucerninim knjigama, Steiermärkische Landesbibliothek, Graz.